

УДК 657.30

Суханова А.В.

ОСНОВНІ ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ КАЗНАЧЕЙСЬКОЇ СИСТЕМИ ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ

У статті здійснюється аналіз теоретичних питань щодо формування казначейської системи виконання бюджету в Україні, проаналізовано основні історичні етапи становлення казначейства, основну увагу приділено особливостям розвитку казначейства в Україні. Мета статті розглянути передумови створення казначейської системи виконання бюджетів в Україні, та етапи створення і розвитку Державного казначейства України. Методика дослідження. Вирішення поставлених у статті завдань здійснено за допомогою таких загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: аналізу та синтезу, систематизації, класифікації та узагальнення, аналізу документів. Практична значущість результатів дослідження. Основні наукові положення статті можна використовувати при вивченні основних передумов створення казначейської системи виконання бюджетів в Україні Державної казначейської служби України, Державної фіскальної служби України.

Ключові слова: *Державна казна, Державна казначейська служба України (ДКСУ), історія скарбниці, казначейська політика, казначейська система, камер-колегія, касове виконання бюджету, підкарбій, прибутково-видаткові каси, скарбник, становлення казначейства в Україні, шафар.*

Суханова А.В.

ОСНОВНАЯ ПРЕДПОСЫЛКА СОЗДАНИЯ КАЗНАЧЕЙСКОЙ СИСТЕМЫ ИСПОЛНЕНИЯ БЮДЖЕТА В УКРАИНЕ

В статье проводится анализ теоретических вопросов по формированию казначейской системы исполнения бюджета в Украине,

проанализированы основные исторические этапы становления казначейства, основное внимание уделено особенностям развития казначейства в Украине. Цель статьи рассмотреть предпосылки создания казначейской системы исполнения бюджетов в Украине, и этапы создания и развития Государственного казначейства Украины. Методика исследования. Решение поставленных в статье задач осуществлено с помощью таких общенаучных и специальных методов исследования: анализа и синтеза, систематизации, классификации и обобщения, анализа документов. Практическая значимость результатов исследования. Основные научные положения статьи можно использовать при изучении основных предпосылок создания казначейской системы исполнения бюджетов в Украине Государственной казначейской службы Украины, Государственной фискальной службы Украины.

Ключевые слова: *Государственная казна, Государственная казначейская служба Украины (ГКСУ), история казны, казначейская политика, казначейская система, камер-коллегия, кассовое исполнение бюджета, пидкарбий, приходно-расходные кассы, казначей, становления казначейства Украины, шафар.*

Sukhanova A.V.

MAIN CONDITIONS FOR THE CREATION OF KAZNACHAYSKY BUDGET EXECUTION SYSTEM IN UKRAINE

The article analyzes theoretical issues concerning the formation of the treasury system of budget execution in Ukraine, analyzes the main historical stages of the formation of the treasury, focuses on the peculiarities of the development of the Treasury in Ukraine. The purpose of the article is to consider the prerequisites for the creation of the treasury system of budget execution in Ukraine, and the stages of creation and development of the State Treasury of Ukraine. Research methodology. The solution of the tasks set in the article is carried out with the help of such general scientific and special

research methods: analysis and synthesis, systematization, classification and generalization, analysis of documents. The practical significance of the research results. The main scientific provisions of the article can be used in studying the basic prerequisites for the creation of the treasury system of budget execution in Ukraine of the State Treasury Service of Ukraine, the State Fiscal Service of Ukraine.

Keywords: *State Treasury, State Treasury of Ukraine (DKSU), treasury history, treasury policy, treasury system, chamber board, cash execution of budget, subcrime, profit and expense cashier, treasurer, treasury formation in Ukraine, shafar.*

Постановка проблеми. Державне казначейство України створене з метою забезпечення ефективного управління коштами Державного бюджету, підвищення оперативності у здійсненні видатків у межах наявних обсягів фінансових ресурсів у Державному бюджеті і входить до органів виконавчої влади як особливий підрозділ Міністерства фінансів України, що займається виконанням Державного бюджету. Система Державного казначейства України є важливою ланкою в накопиченні інформації щодо всіх бюджетних асигнувань та перерозподілів, що відбуваються в ході виконання бюджетів.

Однак в сучасних умовах бюджетна політика, яка закладається в основу затвердженого бюджету, проводиться недосконало, з відсутністю належного контролю за її впровадженням. В кінцевому результаті це призводить до дестабілізації економіки, численних диспропорцій в господарському житті, які потребують подальшого виправлення в наступному фінансовому році, або ж на протязі більш тривалого періоду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку та становлення Державного казначейства розглядалися в публікаціях іноземних науковців: Б.Аллена., Л. Герамфалви, Е. Селігмана, українських науковців: Ю.А.Беляєва, В.В.Боніславського, С.О.Булгакової,

М.В.Гумільовської, О.С.Даневича, О.І.Кіреєва, А.Г.Коломийця,
В.В.Коломиса, В.Н.Костромова, С.М.Копитова, Г.Д.Маковника,
Б.К.Мамакова, Т.Г.Нестеренка, М.Ф.Огданського, Г.О.П'ятаченка,
П.Г.Петрашка.

Мета статті. Метою статті є аналіз становлення та розвиток державного казначейства України.

Виклад основного матеріалу. Традиції Державного казначейства України зародилися ще за часів Київської Русі. Прообразом казначейства можна вважати княжу казну Ярослава Мудрого і його спадкоємців, яка слугувала сховищем матеріальних цінностей князівств. Тут також писалися укази, складалися грамоти, велося поточне листування.

Княжа казна московських великих князів знаходилась у Кремлі, на казенному дворі. Вже до середини п'ятнадцятого століття княжа казна набула значення центрального фінансового відомства.

На початку XVIII століття для вирішення проблемних питань в галузі фінансів була створена камер-колегія, що являла собою прообраз сучасного Міністерства фінансів. Першим президентом камер-колегії був призначений у 1717 році князь Д.М.Голіцин. Петро I ставив перед нею такі завдання, реалізація яких дійсно робила її органом вищого управління та контролю над доходами держави. Зокрема, вона повинна була збирати різного роду інформацію про реальне економічне становище країни. [1]

Одним із перших у світі конституційне визначення державної казни (військової скарбниці) зробив Пилип Орлик (1710-1742) у так званій Бендерській конституції. Статтею 9 цієї конституції передбачалось, що військова скарбниця (генеральний скарб) - то є державний скарб і фінанси у гетьманській державі [1].

Конституцією відокремлювався державний скарб від особистих коштів гетьмана і передавався в розпорядження генерального підскарбія. На цю посаду могла бути обрана лише "людина значна й заслужена, маєтна і добросовісна". Для утримання гетьмана ("на ранг гетьмана", "на

булаву й особу його гетьманську") надавалися рангові маєтності, земельні володіння. Важливі скарбничі справи вирішувались виключно на зборах старшинсько-козацької ради (парламенту).

Ключовим явищем в історії казначейства були роки Запорізької Січі (кінець XV ст. - 1775 р.), коли більшість козаків перебувала на турецькому фронті (неподалік від гирла Дунаю). Тоді й було організовано військовий скарб, до якого надходили доходи від промислової експлуатації рибальських і мисливських угідь, земель і хуторів.

У Московській Русі наприкінці 18 століття стала нагальною необхідністю реформа центральних державних установ. Система особистих доручень, що видавалися у наказах, не сприяла розвитку зацікавленості у державних справах, не викликала бажання працювати над проблемними питаннями суспільства. Крім того, справи, якими займався окремий наказ, були настільки різноманітними та різнохарактерними, що викликало плутанину та уповільнення в їх вирішенні. Тому Петром I приймається рішення щодо створення колегій, які за своїм складом та способами розв'язання справ свого часу були беззаперечно прогресивними управлінськими державними установами. Центральною ідеєю функціонування колегії було колегіальне прийняття як управлінських, так і рішень за результатами обговорення будь-якої справи. [5]

Серед петровських колегій особлива увага приділялася камер-колегії, мануфактур-колегії, берг-колегії та штатс-конторі. Коло їх завдань було окреслене вирішенням найважливіших питань того часу, а саме управлінням фінансами, управлінням справами, пов'язаними з розвитком промисловості, торгівлі та взагалі народного господарства. Власне камер-колегія була покликана вирішувати всі проблемні питання в галузі фінансів, збирати доходи, шукати додаткові джерела надходження грошових коштів в казну держави. Першим президентом камер-колегії був призначений князь Дмитро Михайлович Голіцин у 1717 році. У 1719 році Петром I був підписаний законодавчий акт "Учреждение й регламент

камер-колегии". Регламент мав 26 пунктів і як більшість указів та актів того часу був складений не досить чітко та систематично. [8]

Петро I ставив перед камер-колегією такі задачі, реалізація яких дійсно робила їх органом вищого управління та контролю над усіма доходами держави. Камер-колегія повинна була піклуватися про розвиток економічних сил країни та мала саме безпосереднє відношення до управління державними зборами. У розумінні поставлених перед нею задач (а не способів управління) вона без сумнівів являла собою прообраз сучасного Міністерства фінансів. Власне зацикленість тільки на функціях спостереження за надходженням державних доходів не задовольняла Петра I.

Важливою подією в історії фінансового управління Росії 18 століття стало видання нового регламенту камер-колегії у 1731 році, котрий регулював її діяльність аж до ліквідації в 1785 р. Воно знаменувало відмову уряду від думки організувати державне управління фінансами у вигляді окремої самостійної установи. З двох центральних завдань петровської камер-колегії - володіти інформацією та управляти усіма грошовими доходами держави, друге найважливіше завдання "управляти" було викреслене з кола обов'язків нової камер-колегії.

Все це вказувало на необхідність змін у фінансовому управлінні державою. Наслідком цього стає рішення Катерини II призначити президентом камер-колегії довірену особу імператриці князя Б.А.Куракіна у 1764 році. З цього приводу видається указ, де окреслюються завдання щодо фінансового управління взагалі та камер-колегії зокрема. [10]

Через 30 років після видання другого регламенту стало зрозуміло, що він поставив діяльність камер-колегій у рамки занадто вузькі, що лишили цю діяльність державного значення. Для вищого управління фінансовими справами потрібно було створити особливий орган на принципово нових засадах. Ставилась мета створити не нову колегіальну установу, а довірити управління державними фінансами одній особі. Таким

чином, у процес управління вводилося нове на ті часи міністерське начало.

Для управління всіма питаннями, які раніше входили до компетенції камер-колегії, в губернських містах були створені казенні палати, а для прийому та зберігання грошових коштів, котрі вносились до казни, в кожному обласному місті була створена посада повітового казначея. В офіційному документі "Учреждения о губерниях" казенна палата була представлена як департамент, котрий є злиттям функцій камер-колегії та ревізійно-колегії. До її обов'язків входило:

- збір доходів як у повному обсязі, так і у визначений час;
- доставка зібраних доходів до необхідних місць;
- забезпечення збереженості зібраних доходів;
- складання щорічних реєстрів про доходи кожного повіту губернії;
- доведення всіх відомостей про доходи та витрати губернії до

відома державного казначея.[10]

Крім того, в обов'язки казенної палати входило суворе спостереження за тим, щоб у губерніях з населення не стягувалися будь-які додаткові збори. Повітові казначеї частину казенних коштів залишали місцевим органам, а частину відсилали до комісаріату та адміралтейства. Доходи держави, що залишалися після задоволення штатних видатків, які були створені у 1780 році у Москві та Петербурзі.

Новий устрій без сумніву вніс деякий порядок у діловодство та звітність. Однак упорядкування рахівництва ще не означало покращення фінансового господарства. В цілому задовільний фінансовий стан у державі підтримувався за рахунок періодичної емісії грошових знаків. Сфера управління державними фінансами вимагала змін. Вони відбулися з приходом на трон у 1797 році імператора Павла, за часи правління якого була заснована посада державного казначея (у 1798 році).[5]

На той час фінансове управління у державі здійснювалось казенними палатами і від тепер під наглядом державного казначея. Посада державного казначея реально являла собою ведення правильного

рахівництва, через що її значення не було ясным та зрозумілим навіть вищим урядовцям. Проте імператор Павло надавав їй значимість на рівні Міністра фінансів.

8 вересня 1802 року було видано указ про створення міністерств, котрий започаткував нову еру вищого устрою та управління в Росії. Було прийнято досить прогресивне рішення організувати процес управління на зовсім нових засадах. При цьому поряд з посадою державного казначея була заснована також посада Міністра фінансів.

З її запровадженням відбувся суттєвий перерозподіл обов'язків у фінансовій галузі. Саме до нього фактично перейшли функції вищого управління державними фінансами, в той час як державний казначей, не дивлячись на те значення, яке йому надавав імператор Павло, ще більш чітко визначився як головний рахівник країни. Таким чином, первинна значимість цієї посади була значною мірою втрачена, а зміст певною мірою викривлений.

Казначейство як спеціальний фінансовий орган, що відав касовим виконанням державного бюджету, в Росії було засновано 2.02.1821 року, коли у складі Міністерства фінансів створили департамент Державного казначейства. Головними завданнями Департаменту були:

- контроль за рухом коштів за надходженнями та витратами усіх казначейств;

- здійснення головного рахівництва усіх надходжень та витрат держави. У його віданні перебували місцеві органи - казенні палати. Усі зібрані

- органами казначейства прибутки надходили на єдиний рахунок у Державному банку.[7]

Саме фінансові відносини 18 століття сприяли започаткуванню державного казначейства, яке з плином часу приймало все більш розвинені форми та державну значимість.

Казначейство організовувало стягнення податків, зборів, мита, вело

облік прибутків держави і відпускало кошти на витрати, передбачені державним бюджетом.

Казначейське виконання державного бюджету дало позитивний ефект, тому що така форма роботи забезпечує ощадливе, обов'язково цільове використання коштів державного бюджету. Це, в свою чергу, дало можливість:

- здійснювати державний контроль і оперативно розпоряджатися фінансовими ресурсами держави;
- ефективно їх перерозподіляти і маневрувати державними коштами;
- створювати можливість накопичення ресурсів для реалізації державних програм і зобов'язань.[8]

На час Жовтневої революції 1917 р. департамент Державного казначейства був головним у системі Міністерства фінансів. Він розпоряджався рухом коштів, що надходили до загальних державних доходів, здійснював центральне рахівництво за державними доходами і видатками, а також перевірку фінансових кошторисів усіх міністерств і головних управлінь, складав проект державного розпису доходів і видатків.

Спроби побудувати бюджет України на базі власної державності було зроблено у 1917-1920 рр., коли Центральна Рада намагалася незалежнити фінанси України від фінансів Росії. Повний бюджет було побудовано тільки за часів Гетьманату Павла Скоропадського.[2, с.56] За Гетьманату формування бюджету було завданням Міністерства фінансів і безпосередньо створеної при ньому Бюджетової комісії, до складу якої увійшли представники Міністерства фінансів, державного контролю, зацікавлених відомств і представники науково-економічних кіл. За відсутності нових законів юридичною основою при формуванні бюджету Української держави стало бюджетове право Російської Імперії, що складалося із загальних кошторисних правил і правил про порядок розгляду державного розпису прибутків і видатків та про асигнування зі

скарбу видатків, не передбачених розписом. Зведений бюджет Української держави в ті часи навряд чи можна вважати загальноприйнятним із фінансово-економічної точки зору державним бюджетом. Він був радше зведенням кошторисів за державними прибутками і видатками, мав ознаки виконавчого кошторису. На недосконалість сформованого бюджету вплинули й несприятливі соціально-політичні та фінансово-економічні умови, за яких він складався. Дефіцит бюджету покривався випуском серії білетів державної скарбниці та іншими кредитними операціями. Незважаючи на те, що йому були притаманні риси виконавчого кошторису, він, за словами тодішніх економістів мав "велику близькість до дійсних витрат і виплат до скарбниці". [2, с.58]

З утворенням у 1922 році СРСР було створено єдиний бюджет, до складу якого включались бюджети союзних республік. Казначейство було ліквідовано, оскільки касове виконання державного бюджету здійснював Держбанк СРСР.

З ліквідацією Держбанку СРСР касове виконання Державного бюджету, тобто управління державними коштами, почали здійснювати безліч комерційних банків.

Недосконалість системи виконання Державного бюджету комерційними банками особливо виявлялась у період економічної кризи, спаду виробництва, кризи платежів, що призвело до відсутності коштів на рахунках підприємств, організацій, бюджетних установ. Внаслідок приховування прибутків від оподаткування, порушення комерційними банками нормативів відрахувань від загальнодержавних податків, зборів та обов'язкових платежів між: державним і місцевими бюджетами, які встановлені Верховною Радою України, безпідставного затримання перерахування; комерційними банками доходів бюджету, Державний бюджет недоотримував належні йому кошти.

Облік Державного бюджету здійснювався банківською системою, що не повною мірою задовольняло потреби Міністерства фінансів України в

оперативному управлінні та прогнозуванні Доходів Державного бюджету.

Залишилось неврегульованим і питання виконання видаткової частини Державного бюджету, оскільки до компетенції комерційних банків і Національного банку України не входили функції контроль за виконанням видаткової частини Державного бюджету України та управління наявними коштами.[4]

У різних комерційних банках та Національному банку України було відкрито безліч поточних рахунків бюджетних установ по Держбюджету і позабюджетних коштах, що не давало можливості застосовувати механізм попереднього контролю за витрачанням коштів. Розпорошення коштів по поточних рахунках міністерств, відомств, бюджетних установ та комерційних банків і "блукання" їх по заплутаних каналах системи комерційних банків призвело до того, що мільйони гривень, призначених для виплати заробітної плати, пенсій, фінансування окремих державних програм, своєчасно не надходили до своїх адресатів. За умов гострого дефіциту Державного бюджету України на поточних рахунках бюджетних установ щоденно зберігались значні залишки бюджетних коштів (майже половина їх надходжень).

Таким чином, державна скарбниця, яка за своїм призначенням повинна служити інтересам держави, вирішувати економічні та соціальні питання, не мала чіткої системи використання коштів, управління доходами і видатками Державного бюджету та позабюджетних коштів.

Такий стан організаційної структури фінансової системи не давав змоги забезпечити виконання першочергових завдань, які виникли з переходом на фінансування видатків Державного бюджету України в межах його доходів, а також здійснення системного контролю за проходженням коштів Державного бюджету через банківську систему та ефективного їх використання розпорядниками коштів. За таких умов постали питання ефективного управління фінансами, коштами бюджету, спрямування їх на першочергові соціально-економічні потреби, що

можливо було здійснити тільки шляхом створення нової фінансової структури з відлагодженим механізмом виконання Державного бюджету. І вже в середині 1993 р. при фінансових управліннях та райміськфінвідділах створюються групи з фінансування видатків Державного бюджету, а 27 квітня 1995 р. Указом Президента України створено Державне казначейство України. Постановою Кабінету Міністрів України від 31 липня 1995 р. № 590 затверджено Положення про Державне казначейство України.[6]

Державне казначейство України - центральний орган виконавчої влади - керується у своїй діяльності Конституцією України, законами України, постановами Верховної Ради України, указами і розпорядженнями Президента України, декретами, постановами і розпорядженнями Кабінету Міністрів України, Національного банку України, наказами Міністерства фінансів України, іншими нормативно-правовими актами.

Державне казначейство фінансується за рахунок Державного бюджету України. Державне казначейство України та його територіальні органи є юридичними особами, мають самостійні баланси, рахунки в установах банків.

Державне казначейство України відповідно до вищезазначеного Указу повинно стати тим виконавчим органом влади, яке вирішувало весь комплекс завдань, пов'язаних з касовим виконанням Державного бюджету і бюджетів самоврядування, ефективним управлінням бюджетними коштами. Державне казначейство у своїй діяльності взаємодіє з органами законодавчої та виконавчої влади, національним та комерційними банками України, іншими учасниками бюджетного процесу та фінансовими інститутами.

Створення постійно функціонуючої системи Держказначейства як ефективного інструмента виконання бюджету здійснювалось поетапно і супроводжувалось перерозподілом виконання функцій як між банківською

і фінансовою системою, галузевими міністерствами і відомствами, так і підрозділами центрального апарату Міністерства фінансів, його місцевими фінансовими органами з подальшим зосередженням цих функцій у системі Державного казначейства.

1998 р. - рік завершення переведення на казначейську систему виконання державного бюджету майже всіх міністерств і відомств. Одночасно здійснювалась підготовча робота з переведення на казначейське обслуговування силових міністерств і відомств, що вимагало структурної перебудови у галузевій фінансовій системі. Так, Міністерству оборони України необхідно було скоротити підпорядкованість розпорядників коштів з п'яти ланок до трьох. Ця робота була завершена у 1999 р.

У 1999 р. на казначейське обслуговування переведено позабюджетні кошти бюджетних установ та організацій. Тим самим були створені необхідні передумови для включення цих коштів до Державного бюджету. З 2000 р. позабюджетні кошти розпорядників стали складовою частиною державного бюджету - увійшли до спеціального фонду державного бюджету.

2000-2002 рр. стали для Казначейства України роками оптимізації процесу управління бюджетними ресурсами, шляхом удосконалення функцій з виконання доходної та видаткової частин бюджету.

У 2001 р. прийнято Бюджетний кодекс, в якому вперше на законодавчому рівні було легалізовано казначейське обслуговування бюджетів та розпорядників бюджетних коштів. Крім того, Кодексом прийнята дуже важлива стаття, яка підтверджує його пріоритетність по відношенню до всіх інших законодавчих актів, пов'язаних з бюджетним процесом, та дає можливість органам Держказначейства проводити єдину політику щодо виконання бюджетів (по виконанню вимог, пов'язаних з виконанням бюджетів).

Консолідація у 2000 р. всіх коштів державного бюджету рахунках

Казначейства у Національному банку України дала змогу розпочати виконання однієї з основних функцій Держказначейства - управління загальним залишком грошових ресурсів і створила передумови для розміщення тимчасово вільних коштів на фінансовому ринку. Слід зазначити, що при цьому органи Державного казначейства залишалися клієнтами Національного банку України.

2001 р. став роком зміни статусу Держказначейства: із клієнта банку Казначейство стало учасником Системи електронних платежів Національного банку України. З одного боку це не спричинило зміни структури органів, а з іншого - змінило їх статус. Завдяки тому, що в основу функціонування системи електронних платежів покладено бухгалтерську модель, учасники цієї системи мають можливість здійснювати багатоступеневий контроль за достовірністю даних на всіх стадіях та рівнях, розрахунків, отримувати в автоматизованому режимі щоденну інформацію в форматі бюджету, затвердженого щорічним Законом.

У 2002 р. також розпочався процес запровадження казначейського обслуговування місцевих бюджетів за доходами та перерахуванням міжбюджетних трансфертів. Це дозволяє володіти достовірною інформацією про надходження різних видів доходів та стану бюджетів у режимі реального часу, надавати звітні дані зацікавленим органам з "метою здійснення аналізу та прийняття управлінських рішень, реалізувати на центральному рівні механізм доведення бюджетних коштів до 595 місцевих бюджетів шляхом автоматичного щоденного перерахування міжбюджетних трансфертів за індивідуальними нормативами до кожного місцевого бюджету, а також здійснювати вилучення коштів до державного бюджету з 91 місцевого бюджету. Цим досягається поєднання зацікавленості обласного, міських і районних рівнів влади у надходженні загальнодержавних податків, зборів та своєчасного і в повному обсягу отримання місцевими бюджетами дотацій вирівнювання. Державне

казначейство України, пройшовши у своєму розвитку досить складний і тернистий шлях, досягло значних успіхів. Однак на сьогодні існує ряд важливих питань, які потребують прийняття виважених рішень та впровадження їх у життя.

Відокремлення держави від банківської системи у справі контролю і обліку доходів та платежів має багато переваг:

по-перше, кошти надходять до кінцевого утримувача найкоротшим шляхом. У такій стадії ліквідується навіть можливість щонайменшої їх затримки на рахунках бюджетних установ різного рівня.

по-друге, здійснення щоденного перерахування на державний рахунок податків та зборів дасть можливість негайно їх використовувати, поліпшить управління грошовими потоками.

по-третє, консолідація інформації про стан виконання бюджету на всіх рівнях ієрархічної вертикалі створить підґрунтя для своєчасної, надійної та вичерпної бюджетної звітності, що врешті-решт позитивно вплине на вдосконалення процесу підготовки бюджету. [6]

Таким чином, враховуючи пріоритетність завдань, Державним казначейством України послідовно:

- створено трирівневу організаційну структуру органів Державного казначейства;
- розроблено плани рахунків по виконанню державного, місцевих бюджетів і кошторисів бюджетних установ та фінансову звітність відповідно до Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та звітності;
- запроваджено казначейську систему обслуговування державного бюджету за видатками, принциповими ознаками якої є:
- відкриття рахунків розпорядниками бюджетних коштів у органах Державного казначейства, тобто органи Державного казначейства на сьогодні можна розглядати по відношенню до існуючої платіжної системи - як системного клієнта банківської сфери, який в свою чергу є банком для

розпорядників та отримувачів коштів державного бюджету;

➤ здійснення видатків шляхом оплати рахунків розпорядників коштів на підставі документів, що підтверджують право їх проведення.[4]

Державне казначейство у своєму розвитку вийшло на той рівень, коли досягнення головної мети його діяльності - управління державними ресурсами - має забезпечити виконання кошторисів видатків, надасть можливість використовувати внутрішні резерви для погашення зовнішніх та внутрішніх боргів, підвищить оборотність наявних коштів. Це можливо за:

➤ наявності чітко продуманої моделі управління державними фінансами;

➤ розробки нової політики бухгалтерського обліку і звітності, результати проведення якої повинні забезпечити прозорість виконання бюджетів по всіх параметрах бюджетного процесу та його учасників, а також сприяти прогресивній формі організації збору та обробки фінансової та статистичної звітності;

➤ чіткому визначенні та розподілі функцій між учасниками бюджетного процесу, особливо між Державним казначейством та Міністерством фінансів, зокрема, по управлінню зовнішніми та внутрішніми боргами;

➤ визначенні міжвідомчих відносин Державного казначейства з органами законодавчої та виконавчої влади, які є відповідальними за здійснення контролю за виконанням державного та місцевих бюджетів;

➤ створенні єдиного комплексу технічних та програмних засобів інформаційної системи Державного казначейства;

➤ здійсненні ефективного контролю за дотриманням вимог законодавчо-нормативних актів по проведенню конкурентних торгів, закупівель, тендерів, пов'язаних із витрачанням бюджетних коштів;

➤ застосуванні механізму контролю за цінами закупівель за рахунок бюджетних коштів на підставі інформації Міністерства економіки,

Державного комітету статистики та інших органів, що відповідають за цінову політику в державі.[9]

Висновки. Органи казначейства мають розв'язувати важливі проблеми проведення державної бюджетної політики, які відповідали б самій логіці здійснюваних в Україні реформ. Результатом еволюційного розвитку Державного казначейства України є поступове формування повнофункціональної системи, що працює за міжнародними стандартами бухгалтерського обліку та звітності, яка би достатньою мірою забезпечувала прозорість виконання бюджету, а також сприяла прогресивній формі організації збору та обробки фінансової та статистичної звітності на основі використання сучасних інформаційних технологій. Це вплине на організаційну структуру центрального апарату та територіальних органів Державного казначейства, а також призведе до зміни їх юридичного статусу.

У сучасних умовах, використовуючи фінансові важелі, держава виконує соціальну функцію забезпечення суспільного добробуту. Фонди фінансових ресурсів, що утворюються державою через посередництво Держказначейства й використовуються для задоволення соціальних потреб, відіграють вирішальну роль у досягненні зазначеної мети. У перехідний період реформування економіки державні фінанси є важливою з'єднувальною ланкою між макроекономічними показниками й конкретними напрямками використання фондів державних фінансових ресурсів для економічного зростання та підвищення рівня життя населення.

Список джерел:

1. Булгакова С. Історія казначейської справи: Навчальний посібник / Світлана Булгакова, Ольга Колодій,; М-во освіти і науки України, Київ. нац. торг.-екон. ун-т. - К.: 2013. - 136 с.
2. Гай - Нижник П.П. Бюджет Української держави за гетьманату Павла Скоропадського //Фінанси України. — 2001. — № 8. — С. 55—59.
3. Галушка Є.О. Казначейська справа: підручник / О.Є. Галушка, О.В. Охрімівський, Я.М. Гончарук. – [2-е вид., доп. та перероб.]. – Львів:

Магнолія 2006, 2012. – 580 с.

4. Державна казначейська служба України – Режим доступу: http://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCkQFjAA&url=http%3A%2F%2Ftreasury.gov.ua%2F&ei=ClyyUNH-JND04Qsb_YDACA&usg=AFQjCNHSUfkTV86YUxgaU83Fhy_Osa9AJw.-
Назва з екрану

5. Макуцький Р.Т. Особливості реформування процедури казначейського обслуговування держбюджету// Актуальні проблеми економіки. - 2008. – №1.-С.56-60.

6. Наказ Міністерства фінансів України „ Про порядок фінансування державного бюджету України Головним управлінням Державного казначейства України” від 22.01.96 № 11

7. Павлюк К.В. Розвиток казначейської системи виконання Державного бюджету// Фінанси України. – 2007.- №5. -С.23-27.

8. Тігова Т., Осипчук Л. Історичні аспекти виникнення та розвитку державного казначейства // Економіка, Фінанси, Право. — 2001. — №2. — С.18—22.

9. Указ Президента України “Про Положення про Державну казначейську службу України” із змінами, внесеними згідно з Указом Президента № 1078/2011 (1078/2011) від 29.11.2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/460/2011>

10. Чечуліна О.О. Передумови створення Державного казначейства України // Вісник Київського державного торговельно-економічного університету. – 1997. – № 3. – С. 29-44. – 0,9 д.а.

Суханова Алла Валеріївна - кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів ім. Л.Л. Тарангул Університету державної фіскальної служби України (м. Ірпінь)